

Tovarniški tisk

»Z glasilom sem v glavnem zadovoljna, rada pa bi videla, da bi bilo bolj sproščeno in bolj domače napisano. Poleg tega želim, da bi večkrat upoštevali predloge in pobude nas delavcev in ne samo nadrejenih...«

Tako misli o viatorjevem glasilu Anica Krušlin, ki je že 15 let sprevovalnica pri »Viatorju«, in je v tem času prebrala že nič koliko števil njihovega časopisa. Najbrž bi podobno mnenje izrazili tudi številni drugi bralci delavskih glasil, ki v nekaterih delovnih kolektivih še niso prevzela vloge, ki jo od njih pričakujejo. Pri tem pa ne mislim Viatorjevega glasila, ki bi številnim lahko bil celo za zgled. Vendar ne moremo mimo dejstva, da so se pri ocenah samoupravnih odnosov v TOZD na vseh straneh množile prav kritike vsebine obveščanja v internih glasilih, biltenih in časopisih delovnih organizacij. Uredništva teh glasil so namreč po večini iz upravnih služb in centralnih organov v podjetjih, s čimer je v osnovi že nakazana njihova uredniška usmeritev. Iz tega tudi izhaja ugotovitev, da so se ta glasila v večini primerov, slabe vključila v snovanje in utrjevanje samoupravnih odnosov v kolektivih in v takšne oblike informiranja, ki bi ob konkretnih pojavih v delovnih kolektivih obveščale in hkrati usposabljele delavce za odločanje in aktivno delo v temeljnih celicah samouprave.

Ne smemo namreč pozabiti, da je samoupravni informativni sistem v delovnih organizacijah celo že presegel kvantiteto klasičnega informativnega sistema pri nas, saj je skupna naklada vseh delovnih listov v Jugoslaviji okrog 1.800.000 izvodov, skupna naklada vseh tovarniških listov oziroma listov OZD pa je več kot dva milijona izvodov. Torej predstavljajo ti listi ogromen informativni potencial, ki lahko v utrjevanju samoupravnih odnosov odigra pomembno vlogo.

Kako in v kolikšni meri glasila delovnih organizacij v Ljubljani uspevajo pri reševanju teh nalog, smo se pogovarjali z uredniki in novinarji nekaterih ljubljanskih glasil. Najprej urednika Viatorjevega glasila Slavko Krušnik:

»Ena številnih nalog, ki jih ima glasilo delovne organizacije, je predvsem seznanjanje delavcev in delavk našega podjetja z uveljavljanjem ustave in oživiljanjem samoupravnih mehanizmov naše družbe in še posebej našega kolektiva. To skušamo doseči s posredovanjem ugotovitev, stališč in sklepov družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov, s kratkimi izvlečki iz zapisnikov in poglavitnih misli iz razprav, zlasti takrat, ko prihaja do različnih mnenj. Pri 16 TOZD, kolikor jih imamo, sedaj pa se ustanovlja v Prevaljah že 17., je naloga dokaj obširna in nam vzame veliko prostora, namenjenega tej problematiki. Sem sodi seveda tudi poročanje o delu odborov in komisij samoupravne delavske kontrole in drugih samoupravnih organov.

Glede na obsežnost teh nalog je uredništvo našega glasila dalo pobudo, da vsaka TOZD oblikuje svoj interni informator, kar je v precejšnji meri že uresničeno, v glasilu pa bi objavljali predvsem sklepe skupnega delavskega sveta, skupnega poslovnega odbora, sveta ZK, sindikalne konference in konference aktivov mladih delavcev na ravni podjetja.

Kaj pa bi se še dalo storiti na tem področju?

»Moram reči, da je poglavitna pomanjkljivost dela naše

ga uredniškega odbora in našega glasila v tem, da objavljamo poročila o že sprejetih sklepih. Zelo pa bi bilo primerno in prav, da bi delavce seznanjali s predlogi za posamezne odločitve, ki naj bi jih samoupravni organi šele sprejeli, tako da ne bi bili seznanjeni s sklepi, ki so jih že sprejeli. Vendar je to težko doseči, zlasti zato, ker je izhajanje glasila omejeno na enkrat mesečno, preden pa pripravimo gradivo za tisk in ga stiskamo, pa mine toliko časa, da bi to dejansko oviralo in zavlačevalo sprejemanje potrebnih odločitev.«

Novinarka internega glasila podjetja »Zito« v Ljubljani je Jasna Novljan in so njo zato kot ustvarjalko vprašali, kako se je njihovo glasilo vključilo v utrjevanje samoupravnih odnosov v kolektivu.

»Verjetno bi bilo bolje reči, da se vključuje, ne da se je vključilo, vsaj v celoti še ne. Res pa je, da se ta vloga spreminja. Doslej so delavci v glasilu pričakovali le prispevke o vsakodnevem življenju in delu, sedaj pa bi jih morali navaditi predvse na to, da jim glasilo prinaša pomembne informacije, ki so osnova za njihovo odločanje oziroma soodločanje v samoupravnem procesu. S takšnim namenom torej objavljamo v našem glasilu vse sporazume, pravilnike, sklepe sveta delegatov kot najvišjega samoupravnega organa, sklepe družbenopolitičnih organizacij, občasna finančna poročila in poročila o gospodarskem stanju kombinata. V eni prihodnjih števil nameravamo objaviti podatke o porabi sredstev za kilometrino, nadure, reprezentanco, enkrat letno objavljamo podatke o dohodkih vseh zaposlenih in seveda zanimivosti iz vseh TOZD, sklepe njihovih samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, kjer bi lahko posebej pohvalili mladino za njihovo sodelovanje.«

Kakšen odmev pa dosega informacije vašega glasila med neposrednimi proizvajalci? Ali dajejo pripombe na vsebino in tudi sami sodelujejo s svojimi prispevki.

»Neposredni proizvajalci pri nas so se navadili na redno sprejemanje glasila in ga pričakujejo in tudi ocenjujejo. Izvedli smo tudi anketo in smo z njenimi rezultati lahko zadovoljni. Ze to je uspeh, da delovci niso indiferentni do glasila in obveščanja, kar se kaže tudi v sodelavcih-dopisnikih, ki jih imamo kar precej, le njihove samoiniciative še pogrešamo.«

Na isti vprašanji pa nam je Matjaž Brojan, vodja informativne službe v Leku in hkrati urednik internega glasila, odgovoril takole:

»V tovarni farmacevtskih in kemičnih izdelkov Lek dejavnost obveščanja dobiva tisto podporo, ki jo zaradi svojega posebnega družbenega pomena mora imeti. V vzdušju, da je v kolektivu razumevanje za to delo, so tudi neposredne delovne naloge, ki jih prinaša bogato in razvejano družbenopolitično ter samoupravno delo tovarne, lažje uresničljive. Zato se tisti, ki v informativni službi delamo, zavedamo odgovornosti, ki jo imamo, kajti dobro ali manj dobro obveščanje tudi bistveno vpliva na samoupravne odnose in odločanje.

Zdi se mi, da smo ob tem, ko izdajamo v tovarni štiri najstrednjak, še največ dosegli s skoraj dnevnimi biltenskiimi številkami, v katerih želimo podati predvsem preliminarno informacijo. Na kratek, zanimiv in predvsem preprost način skušamo dati delavcu pred odločanjem vse tiste informacije, ki jih potrebuje ob op-

redeljevanju za ali proti nečemu.

Seveda ob tem, ko prinaša bilten aktualne informacije z vseh področij dela v tovarni, postaja časopis, ki je, kot sem že dejal, štirinajstodnevnik, poleg tega da je informativen, tudi pomembno izobraževalno sredstvo. V njem smo uvedli nekaj stalnih rubrik, kot je kulturna rubrika, ki jo urejajo delavci sami in to zvečine mladi. Naša neposredna naloga je, da bomo k sodelovanju pritegnili še več delavcev, saj se mi zdi, da jih še vse pre malo sodeluje pri procesu, ki mu pravimo medsebojno obveščanje v združenem delu.

Ce skušam ovrednotiti prispevek obveščanja v samoupravnih odnosih v Leku, moram reči, da je resnično prispevalo pomemben delež k novim samoupravnim odnosom tovarne.

Da bi izvedeli tudi mnenja delavcev, katerim so glasila pravzaprav namenjena, smo se najprej obrnili na voznika avtobusa v mestnem prometu v Ljubljani, Jožeta Stoparja, ki je z glasilom pri Viatorju le delno zadovoljen, saj pogreša sodelovanje nekaterih strokovnjakov in pobud od spodaj navzgor; sam pa pri glasilu ne sodeluje.

Medtem pa je vratar pri »Zitu« z internim glasilom zelo zadovoljen, predvsem zato, ker ga obvešča o delu v podjetju tako na področju samouprave kot v neposredni pro-

Ze drži, da se je začel september in z njim tudi nekoliko slabše vreme. Vendar se vseeno zgodi, da sonce kakšen dan prav pošteno pripeka in si vsak med nami pomaga, kot pač ve in zna. Tovariš na naši sliki pa je izbral rdečo luč na semaforju in hitro odprl vrata, da zadiha vsaj malo hladnejšega zraka.

izvodnji, najbolj pa je navdušen nad športno stranjo. Tudi strojni ključavničar v Leku Oto Prebil je zadovoljen z glasilom »Kolektiv« in meni, da glasilo skoraj ne bi moglo biti boljše, kot je. Njemu, kot neposrednemu proizvajalcu se zdi najpomembnejše to, da so z biltenom skoraj dnevno obveščeni o vsem, kar se doga-

ja v podjetju, in sicer še pred odločanjem. Tovariš Prebil pa je edini med vprašanimi tudi redni sodelavec delavskega glasila. Prav sodelovanje neposrednih proizvajalcev pa uredniki glasil delovnih organizacij najbolj pogrešajo, saj bodo le z njihovo pomočjo ta glasila zares delavska.

JOŽE FOSNARIČ

Tudi jamarji so v naši občini

Na območju občine Ljubljana-Center imajo med različnimi drugimi društvi svoj sedež tudi jamarji, ali kakor se uradno imenujejo »Društvo za raziskovanje jam-Ljubljana« in to na Starem trgu 21/I. Tam je živahno posebno ob petkih zvečer, ko se mladi raziskovalci Tužak, Koko, Jeti, Ilera, Katastrofa in kako se še imenujejo, dogovarjajo za pohode v jame čez soboto in nedeljo ter jim gospodar René izdaja opremo. Sicer pa je v malem, zakotnem prostoru na dvorišču v prvem nadstropju skromna knjižnica Jamarske zveze Slovenije, mala geološka zbirka in skladišče jamarske opreme, poleg raznih »trofejev« na stenah.

Zgodovina jamarskega društva je kar pestra in zanimiva. »Društvo za raziskovanje podzemskih jam« je bilo ustanovljeno na ustanovnem občnem zboru 12. maja 1910 v Ljubljani. Prvi predsednik je bil tedanji deželni predsednik baron Schwarz, odborniki pa večina stari ljudje, razni strokovnjaki, ki niso hodili v jame. Delo je opravljala mlada skupina »Drevocev« pod vodstvom dr. Josipa Cerka. Ko se je ta leta 1912 smrtno ponesrečil na

Stolu, sta dalje vodila skupino Pavel Kunaver in Ivan Michler, do prekinitve ob začetku prve svetovne vojne.

Leta 1925 je delo društva zopet zaživel, ko je bil predsednik notar Matej Hafner, od leta 1927 prof. dr. Jovan Hadži, tajnik pa dr. Roman Kenk in pozneje dr. Alfred Serko ml. Z drugo svetovno vojno je bilo delo jamarjev zopet prekinjeno. Ponovno je začelo društvo delovati po letu 1945, ko je prevzel predsedstvo prof. dr. Albin Seliškar in tajništvo dr. Serko (do tragične smrti leta 1948). Od leta 1948 do 1953 je bil predsednik Ivan Michler, nato od 1953-1962 prof. dr. Valter Bohinec.

Do tedaj je obstajalo v Ljubljani enotno »Društvo za raziskovanje jam Slovenije«, s podružnicami in sekcijami v več krajih. Leta 1962 so se podružnice-sekcije osamosvojile kot samostojni klubi ter je društvo fungiralo kot zveza jamarjev za Slovenijo. Ljubljanski je prevzel naziv »Klub Ljubljana-Matica«. Ko pa se je leta 1971 tudi formalno ustanovila »Jamarska zveza Slovenije«, se je naš klub preimenoval zpet v »Društvo za raziskova-

Skupina jamarjev na Planinskem polju leta 1928, z desne: avtor članka prof. dr. Albin Seliškar, dr. Roman Kenk, miss Fany Copeland, avtorjeva žena.